

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et privat special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Støt Slægtsforskernes Bibliotek – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug. Videre publicering og distribution uden for husstanden er ulovlig.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTSGAARDEN

Udkommer en Gang maanedlig.

Redigeret af *Chr. Damm*.

**Foreningen
til Bevarelse af danske Slægtsgaarde.**

**„Slægtgaards-Arkivet“,
Dosseringen 14, København N.**

Landsbestyrelsen:

Gaardejer *Jørgen Petersen*, Thorsgaard, Gislinge
(Formand).

Gaardejer *Jens Jensen*, Sode pr. Hejsager (Næst-
formand).

Greve *F. C. R. Scheel*, Ryegaard pr. Kirke Saaby.
Sognefoged, Gdr. *Hans Pedersen*, Holmegaard,
Sanderum.

Proprietær *Chr. Østergaard*, Bostrup Østergaard
pr. Jebjerg.

Sognefoged, Gdr. *Andr. Kaad*, Kaadsager, Minte-
bjerg pr. K. Hørup.

Parcellist *Niels Larsen*, Veddinge.

Foreningens Sekretær: *Chr. Damm*.

Foreningens juridiske Konsulent: Sagfører, cand.
jur. *M. Hesselbjerg*, Hillerød.

Foreningens Revisor: Statsautoreret Revisor *Kr.
Foged*, København.

I Gerlev afholdtes den 3. November et usædvanligt Jubilæum, idet fhv. Sognefoged, Gaardejer **Anders Larsen**, fejrede 65 Aars Dagen for sin Overtagelse af Gaardens Drift. Han er nu 82 Aar, men deltager daglig i Arbejdet ude som hjemme. Kun 22 Aar gammel overtog han Gaarden som Bestyrer for sin Moder, der var blevet Enke. Og senere overtog han Gaarden som Ejer og har drevet den som en paapasselig og driftig Landbruger. Derudover har han udført et stort Arbejde i det offentlige Tjeneste. I en Snæs Aar var han Sognefoged, i nogle Aar Medlem af Sogneraadet, i mange Aar Medlem af Menighedsraadet og i 30 Aar Taksationsmand i Holbæk m. fl. Amters Brand-

forsikring. Hans Gaard er en gammel Slægtsgaard, som siden 1734 er gaaet fra Far til Søn i 6 Generationer. De sidste 3 Ejere har været Sognefogeder, saa Gaarden bærer med Rette Navnet: **Fogedgaarden**.

*

Overlæge, Dr. Starcke, Silkeborg, holdt for nogen Tid siden en Tale, hvori han bl. a. sagde: Vi er kun et lille Folk og et lille Land, men vi staar her, og vi er her, og somme Tider har de smaa Ting en større Betydning end de store Ting har. Vi er det eneste Folk i Europa, der er rodfæstet i den Jord, vi bor paa, og vi er det eneste Land i Europa, som har en ubrudt Kongerække — vi er det ældste Land i Europa, som har et nationalt Symbol, og det smukkeste og mest uplettede synes vi — og endelig er vi det eneste Folk i Europa, der aldrig har været under Fremmedherredømme og aldrig har ønsket at være det.

*

Det har knebet med i første Omgang at faa „Slægtsgaarden“ ud i rette Tid til alle Medlemmer. Vi beder Medlemmerne undskylde dette, og vi skal gøre vort til, at det bliver bedre i Fremtiden. Og skulde der være Medlemmer, som ikke faar Bladet regelmæssigt i Fremtiden, bedes dette venligst meddelt Kontoret.

Højskolehjemmet - Roskilde

Kresten Foged

statsaut. Revisor

Tlf. Øbro { 30
5000

Østerbrogade 88
København

Sogne-Undersøgelserne

Som meddelt i det 1. Numer, er der i Forbindelse med Foreningen oprettet et Arkiv, som har faaet Navnet: „Slægtsgaards-Arkivet“. I dette Arkiv skal alle Slægtsgaarde i Landet optages, hvad enten de er Medlemmer af Foreningen eller ej. Vi regner med, at der vil blive optaget mindst 15,000 Slægtsgaarde heri, som i mindst 100 Aar har været indenfor Slægterne.

Alle disse Slægtsgaarde skal undersøges, det vil sige, vi ønsker af Ejerne at faa at vide, hvor langt de kan følge deres Slægt tilbage paa Gaarden, hvad de ved om Slægten og om Gaarden og dens Jorder. I mangfoldige Tilfælde ligger paa Gaardene de forskellige Dokumenter, som vi gerne vil have Afskrifter af, ligesom der ofte er gamle Folk paa Gaardene, som husker meget om Livet der; og det, der saaledes huskes, vil vi gerne have optegnet. Med disse Optegnelser som Grundlag gaar vi saa i Gang med at foretage Undersøgelser i Rigsarkivet, Landsarkiverne, Godsarkiverne og paa Dommerkantorerne, hvor vi kan finde noget om Gaardene, saaledes at vi kan faa alt det frem, som findes herom.

Gennem disse Undersøgelser vil vi være i Stand til at føre Slægtsgaardene saa langt tilbage i Slægterne, som nu de opbevarede Arkivalier tillader det. Og gennem Undersøgelserne vil vi finde meget frem om ikke alene Slægtsgaardene, men dansk Landbrug i det hele taget gennem de sidste 3—400 Aar, om vore gamle Bondeslægter, deres Liv og Arbejde, om Gaardene, om Driften af Marker og Skove, og ogsaa om Livet i den danske Landsby, om Fællesskabets Tid, da Bønderne sad paa Bystævnet og bestemte Byens Anliggender, om Hoveritiden, om Udskiftningen og om de sidste 100 Aar, da den danske Bonde atter har genvundet den personlige

Frihed, som han havde for Hundreder af Aar siden.

Paa denne Maade vil en Gennemgang af Slægtsgaardene ogsaa blive en Gennemgang af de enkelte Landsogne. Og vi vil derigennem ogsaa blive i Stand til at fremdrage Træk fra Sognenes Historie. Vi har, som allerede nævnt, paabegyndt sognevis Undersøgelser i en Række Sogne, nemlig i Karlebo Sogn i Nordsjælland, Frøslev paa Stevns, Vejstrup paa Sydfyn og Hagenbjerg paa Als. Der er et Par Sogne til, som der nu er Forberedelser i Gang med for at faa paabegyndt Sogneundersøgelserne, og vi haaber at kunne naa saa vidt i Vinterens Løb, at vi kan begynde Sogneundersøgelser i hvert Amt.

Men — og der er selvsagt et Men herved. Disse Undersøgelser er, selv om de udføres saa billigt, som det lader sig gøre, ret bekostelige. Og Foreningens Midler i det første Aar, hvor Udgifterne er meget store, fordi Arbejdet med at skaffe Oplysninger om Slægtsgaardene og for at faa Medlemmerne tager en stor Del af 1. Aars Kontingent, slaar ikke nær til at kunne betale Undersøgelserne.

Vi haaber derfor ogsaa at vinde de fleste Slægtsgaarde som Medlemmer. Og desuden søger vi at tilføre Foreningen passive Medlemmer, det vil sige Mænd og Kvinder, der interesserer sig for Slægtsforskning og for Undersøgelsen af deres Hjemstavns Historie, og som vil støtte dette Arbejde med et aarligt Kontingent af 10 Kr.

Og ikke alene det; vi søger at faa de enkelte Sogne, hvori der er Slægtsgaarde, til at blive passive Medlemmer af Foreningen for derigennem at støtte det kulturelle Arbejde, som ogsaa kommer deres eget Sogn og derigennem hele Befolkningen tilgode.

Foreningens kulturelle Arbejde er overalt blevet modtaget med den største Interesse.

Saaledes har Sognefogederne i høj Grad været med til at fremme Arbejdet ved at give Oplysninger om Slægtsgaardene i Sognene, og Aviser af alle politiske Afskygninger har støttet Arbejdet ved Tusinder af Omtaler i det forløbne Aar.

Foreningen er upolitisk, den har Medlemmer indenfor alle Størrelser af Landbrug, fra Husmænd til Godsejere. Og saaledes ønsker vi ogsaa, at den skal være, for kun ved at slaa Skel over alle politiske Mellemværender og over alle sociale, kan vi gennemføre Arbejdet — saaledes som vi ogsaa i Dag kun kan værge vort danske Folk og Land, staa Vagt om Danskheden, ved at staa sammen.

Vi haaber derfor ogsaa, at saavel private interesserede som Kommunerne vil blive passive Medlemmer, saaledes at vi derigennem bliver i Stand til at gennemføre Undersøgelsesarbejdet i den Udstrækning, som vi gerne vil naa.

Vi vil ikke

Særlovgivning for Slægtsgaardene

„Foreningen til Bevarelse af danske Slægtsgaarde“ er i een Henseende en særdeles eksklusiv Forening, idet kun Jordejere, hvis Slægt i mere end omved 100 Aar har drevet det Jordbrug, som vedkommende nu staa som Indehaver af, kan optages som Medlem. Men det er ogsaa det eneste Særpræg, Foreningen har, idet vi ønsker at optage Medlemmer af alle politiske Afskygninger, og har saadanne, og vi ønsker at optage saavel den mindste Husmand som den største Jordejer, og vi har saadanne. Vi vil bort fra sociale Skel, og vi ønsker ikke, at der gennemføres en Særlovgivning for en enkelt Klasse i Befolkningen, absolut heller ikke for Foreningens Medlemmer.

„Kristeligt Dagblad“ har derfor ogsaa til en vis Grad taget fejl af Foreningens Ønske

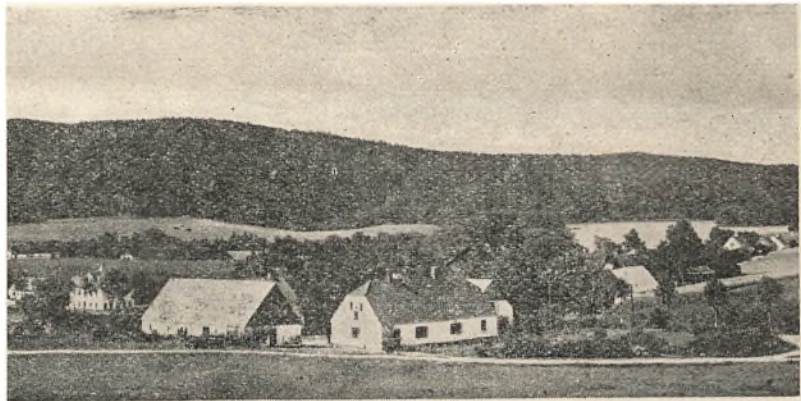
om at skabe en Slægtsgaardslovgivning alene for Foreningens Medlemmer, altsaa kun de Ejendomme, som i mindst 100 Aar har været i Slægten. Vi mener, at der bør gøres noget imod Spekulationen i Slægtsgaarde og i Landbrugsejendomme i det hele taget, og vi ønsker, at den alt for store Gæld, som hviler paa Størstedelen af de danske Landbrugsejendomme, skal sættes ned, saaledes at Gaardene kan blive i Slægterne. „Børsen“, som ogsaa har skrevet en ledende Artikel om denne Side af Foreningens Arbejde, har bedre ramt det rette, idet Bladet skriver, at Foreningens Ønske med Hensyn til en Slægtsgaardslovgivning

„kan ikke ret vel forstaas anderledes end som et Ønske om Begrænsning i Adgangen til at sælge eller belaaene saadanne Ejendomme, men det er indlysende, at en saadan Begrænsning bliver illusorisk, hvis man ikke samtidig gør noget ved Arveretten. Hvis man vil bevare det Forhold, at en enkelt af en Gaardejers Arvinger skal overtage Gaarden, og man tillige vil begrænse hans Ret til at belaaene den, saa maa man sætte ham i Stand til at affinde sig med de øvrige Arvinger paa en overkommelig Maade.

Dette synes Foreningens Ledelse at være paa det rene med, og i første Numer af dens Medlemsblad, som udkom for faa Dage siden, rejses da ogsaa det Spørgsmaal, om det ikke er nødvendigt at skabe en særlig Slægtsgaardslovgivning, som skal give Overtageren Gaarden til en god Pris, saaledes at han er i Stand til uden Vanskelighed at klare Foreningen heraf, og som samtidig skal sætte en Grænse for den Gæld, som kan paalægges en Slægtsgaard.

Problemet er jo ingenlunde af ny Dato. Blandt andre har ogsaa Arvelovskommissionen af 1936 beskæftiget sig dermed, og i dens Betænkning, der fremkom i Fjor, findes et særligt Afsnit om Arv af Landbrugsejendomme. En let tilgængelig Gennemgang af denne Betænkning er af Statsadvokat Jørgen Trolle offentliggjort i sidste Numer af „Nordisk Tidsskrift“. Han gør her opmærksom paa, at Kommissionen havde faaet særligt Paalæg om at fremkomme med Forslag til nye Regler paa dette Omraade til Afløsning af spredte, fra Enevælden stammende Love, som endnu er gældende, men næsten ikke anvendes i Praksis, og Kommissionen

Virklund Overgaard ved Silkeborg — tilhørende Harald Elling.

har derfor sat sig grundigt ind i den norske „Odelsret“ og „Åsæderet“, de svenske og finske Betænkninger af 1937 og 1935, den tyske Arvegaardslovgivning og den schweiziske Civillovbog. Det oplyses, at de tyske Arvegaardslove — paa Grund af Forskelligheden mellem Forholdene i Danmark og Tyskland — ikke har øvet nogen væsentlig Indflydelse paa Udformningen af Forslaget, hvorimod man har faaet adskillige Impulser fra den schweiziske Lovgivning.

I Modsætning til de ældre, spredte Bestemmelser foreslaar Kommissionen, at de nye Regler skal gælde for alle Landbrugsejendomme, lige fra Godser til Husmandssteder. Hovedreglen er, at den Livarving, som overtager Gaarden, skal have den til en billig Takst, nemlig Ejendomsskylden minus 20 pCt. Arveladeren skal have Ret til ved Testamente at bestemme, hvem af Arvingerne der skal nyde denne Fordel; hvis der ikke foreligger noget Testamente, skal Arvingerne se at blive enige, og kun hvis dette mislykkes, træder Skifteretten til. Hvis ingen af Arvingerne efter Rettens Mening er afgjort bedre skikket til at overtage Gaarden end nogen af de andre Arvinger, skal der trækkes Lod mellem de Arvinger, der ønsker at overtage Ejendommen for selv at drive den, og som efter Skifterettens Mening har Evne dertil. Hvis den heldige Arving sælger Gaarden inden 10 Aar, skal han tilsvare sine Medarvinger deres Andel af Fordelen. Kommissionen foreslaar endvidere — for at mildne Overgangen fra de bestaaende til de nye Regler —, at Ejeren af en Ejendom ved Testamente skal kunne bestemme, at disse særlige Regler ikke skal finde Anvendelse paa hans Ejendom.

Kommissionsforslaget har, som det vil være bekendt i interesserede Kredse, været

Genstand for adskillig Diskussion, særlig i Fagpressen, og Gennemførelsen vil da ogsaa, trods alt, hvad der kan siges til dets Fordel, betegne et saadant Brud med de bestaaende Retsforhold, at den maa forudsætte, at alle herhen hørende Forhold nøje overvejes“.

Saavidt „Børsen“. Foreningens Ønsker gaar i samme Retning, og den ønsker ligesom Arvelovskommissionen, at en Ordning skal omfatte alle Landbrugsejendomme, lige fra Godser til Husmandssteder. Men vi mener, at Forslaget om Landbrugsejendomme i Arvelovskommissionens Betænkning skal tages ud af denne Betænkning og udarbejdes til en fuldstændig selvstændig Slægtsgaardslovgivning, som skal omfatte alle Landbrugsejendomme, ligegyldigt hvilken Størrelse de saa har. Eventuelt kan der saa som i Norge gøres den Begrænsning, at Ejendommene skal have været mindst 20 Aar i Slægten, og at Ejeren, hvis han ikke ønsker, at hans Ejendom skal falde ind herunder, kan faa sit Ønske herom tinglyst. Vil man ned med Gælden paa Landbrugsejendomme, maa der utvivlsomt lovgives herom, og vil man bevare Ejendommene i Slægterne, saa er der ingen Tvivl om, at dette kan ske ad frivillig Vej, men en Arvelovgivning for Landbruget, som er fælles for alle Landbrugere, og som staaer som en selvstændig Lovgivning, vil utvivlsomt give de bedste Resultater.

En saadan Lovgivning forudsætter imidlertid, som „Børsen“ ogsaa skriver det, at alle herhen hørende Forhold nøje overvejes, og derfor vil der utvivlsomt ogsaa gaa lang

Tid, forinden en saadan Lovgivning ser Dagens Lys.

Har Slægtsgaardsforeningen en økonomisk Opgave?

Det er næppe overdrevent at sige, at der mindst en Gang i Maanedens Post forekommer et eller flere Breve, hvor et Uddrag af nedennævnte næsten kan tjene som typisk, og med en Undskyldning til Afsenderen, hvis Navn dog ikke nævnes, skal jeg citere følgende:

„Jeg har gaaet hjemme hele min Ungdom og hjulpet til med at bevare Hjemmet, som vi besidder gennem over 100 Aar — fordi min Fader var svagelig —, derefter har jeg bestyret Gaarden for min Moder til hun døde for kort Tid siden, nu vil mine andre Søskende, især et Par Svogre, have Gaarden solgt eller i det mindste have, at jeg skal give Dagsprisen for den; det kan jeg ikke magte, selv om jeg kan faa et baade første og anden Prioritetslaan i Ejendommen. Jeg har aldrig faaet egentlig Løn for mit Arbejde. Kunde Foreningen, hvoraf jeg er Medlem, ikke yde et Laan til en billig Rente og et Afdrag, der var passende?“

— — Ja, hvad skal man svare til saadanne Breve? Kun den fattige Trøst, at der kan gives en Forret i Arven, naar det bevisligt er ved hans Hjælp, at Gaarden er bevaret, samt at der findes baade Banker og Hypotheker. Men det er k u n en fattig Trøst, og det har forlængst givet mig den Tanke, som jeg her ved vover at sætte til Debat, lad være, at den faar Bemærkningen naiv, det faar være, den kommer alligevel.

Sæt nu, at vi var 5000 Medlemmer, der hver indskød 100 Kr. i et Fond, der gik til Udlaan i saadanne Tilfælde, det gav en halv Million Kr. Disse Penge laantes til en Rente af skal vi sige 2 pCt.? Afdragene til 1 pCt. eller maaske afdragsfrit i et Par Aar. Fik vi, der indskød Kapitalen, ingen Rente, men kun vore Penge igen, slap vi jo nok over det, og det var en Hjælp.

Jeg hører nogen sige: „Hvem skal sige, om der er Mening i saadanne Udlaan?“ Det skal vore Sognetillidsmænd, maaske sammen med en af Foreningen valgt Repræsentant, den første er stedkendt, og den sidste har Forbindelse med vor juridiske Konsulent.

Administrationen? Er der andre, der siger. Ja, det kom vi nok over, her har vi jo den samme Jurist eller hvad vi nu vil anvende.

Jeg sætter Spørgsmaalet til Debat og beder om andres Udtalelser. Kald Tanken naiv, lad i det mindste være med at sige, den ikke tager Sigte paa det, der i Tiden er i Forgrunden, nemlig Samfundssindet.

Og saa overlader jeg iøvrigt til enhver at forøge baade Medlemsantal og Indskud efter Behag.

Jørg. Petersen.

Lokalforeningerne

Falster.

Den 10. Oktober blev der ved et Møde paa Hotel „Baltic“ i Nykøbing F. oprettet en Lokalafdeling for Falster, hvor der er godt 200 Medlemmer. Sognefoged M a r i u s H a n s e n, Sdr. Kirkeby, ledede Mødet. Journalist C h r. D a m m gav en Oversigt over Foreningens Arbejde, og Forfatterinden, Fru H e l e n e S t r a n g e talte om de gamle Slægter paa Falster.

Bestyrelsen kom til at bestaa af Sognefoged Marius Hansen, Sdr. Kirkeby, Sognefoged H. P. Hansen Hare, Skovlundegaard, Sørup, Sognefoged M. P. Krog, Krogløbgaard, Idestrup, Gaardejer Marius Hansen, Gundslev, og Gaardejer Ludvig Hemmingsen, Marebæk.

Til Sognetillidsmænd udpegedes følgende: Barup Sogn: Magnus Stang, Alstrup; Eskildstrup Sogn: Sognefoged H. P. Hansen Hare, Skovlundegaard, Sørup; Gundslev Sogn: Marius Hansen, Nørgaard, Gundslev; Kippinge Sogn: Hans Raab, Strandvejsgaard, V. Kippinge; Lillebrænde Sogn: Herman Hampe, Barup; Maglebrænde Sogn: John Møller, Maglebrænde; Nr. Alslev Sogn: Sognefoged P. Hansen, Overhøjgaard, Ravnse; Nr. Kirkeby Sogn: Ottar Møller, Ravnstrup; Nr. Vedby Sogn: Harald Poulsen, Sofiedal, Egelev; Stadager Sogn: Godsejer V. Grandjean, Vennerslund; Tingsted Sogn: J. P. Jacobsen; Torkildstrup Sogn:

5 velnærede Hæste i Stalden paa Slætsgaard
den „St. Bringgaard“ i Førlev ved Has-
lev, tilhørende H. P. Olsen.

Sognefoged G. Børresen, Gundslevmagle; Vaalse Sogn: Harald Østergaard Houmøller, Bondehøj, Vaalse; Ønslev Sogn: L. Larsen Eske, Skyttebækgaard, Ønslev; Aastrup Sogn: Jens Viktor Lollike, Moseby; Falkerslev Sogn: Laurids Strange, Virket; Gedesby Sogn: Proprietær Ch. Engberg, Frederiksminde, Gedser; Horbelev Sogn: Hans Mortensen, Sørslev; Horreby Sogn: J. P. Bonde, Eget; Idestrup Sogn: Sognefoged M. P. Krog, Krogløbgaard; Karleby Sogn: H. Løimand, Bødkergaarden, Tunnerup; Nr. Ørslev Sogn: Carl Ørbæk, Ellelund, Nr. Ørslev; Skelby Sogn: Rs. Kaarde, Kaardeseje, Stavrbj; Systofte Sogn: Borch Petersen, Graaesminde, Systofte; Sdr. Kirkeby Sogn: Sognefoged Marius Hansen, Sdr. Kirkeby; Væggerløse Sogn: Laurits Romer, Taageholm.

Københavns Amt.

Den 17. Oktober blev der ved et Møde paa „Højskolehjemmet“ i Roskilde oprettet en Lokalfdeling for Københavns Amt, som omfatter Københavns og Roskilde Amdsraadskredse. Der er her over 100 Medlemmer. Mødet blev ledet af Greve F. C. R. Scheel, Ryegaard. Journalist Chr. Dam gav Oplysninger om Foreningens Arbejde, og fhv. Førstelærer V. Mortensen, Taastrup, talte om „Landsbyliv paa Fællesskabets Tid“.

Til Bestyrelse valgtes Greve F. C. R. Scheel (Formand), Viggo Madsen, Ryeskovgaard, pr. Borup, Landbrugskandidat Ejnar Nielsen, Nylands-
gaard, Kirke Skensved, Oluf Olsen, Lille Valby, og Hans Laur. Hansen, Høje Taastrup.

Til Sognetillidsmænd udpegedes: Aagerup Sogn: Oluf Olsen, Lille Valby; Allerslev Sogn: Oluf Kristen Hansen, Katrinelyst, Lejre; Borup Sogn: Viggo Madsen, Ryeskovgaard; Brøndbyvester Sogn: Sognefoged Chr. Sørensen, Sydgaarden; Ejby Sogn: Niels Larsen, Nr. Dalby; Gadstrup Sogn: Cand. polit. Søren Sørensen, Gadstrup; Gevninge

Sogn: Hans Jensen, Ellekærgaard, Lindholm; Glim Sogn: Peter Jacob Nielsen, Ny Glim; Greve Sogn: Hans Knudsen, Østergaard, Greve; Gundsømagle Sogn: Aksel Pedersen, Dyssegaard, Gundsømagle; Havdrup Sogn: Regnar Hansen, Gløvermosegaard; Herslev Sogn: Hans Mortensen, Toftagergaard, Kattinge; Himmelev Sogn: Jens Vilhelm Jensen, Hvidegaard, Veddelev Mark; Hvalsø Sogn: Anders Christoffersen, Hvalsø; Højelse Sogn: Axel Christophersen, Byagergaard, Ølby; Ishøj Sogn: Chresten Madsen, Sterbolille, Ishøj; Jersie Sogn: Emil Sørensen, Maglegaard, Jersie; Jyllinge Sogn: Karl Nielsen, Jyllinge; Karlslunde Sogn: Lars Peder Larsen, Vestergaard, Karlslunde; Kildebrønde Sogn: Jens Sørensen, Askelund, Kildebrønde; Kimmerslev Sogn: Niels P. Knudsen, Dyssemosehus, Regnemark; Kirke-Hyllinge Sogn: Elmefeldt, Kyndeløse; Kirkerup Sogn: Hans Dilling-Hansen, Føjlegaard, Taagerup; Kirke-Saaby Sogn: Sognefoged N. P. Schiønemann; Kirke-Skensved Sogn: Gunner Thorsen, Ventegodtgaard, K. Skensved; Kornerup Sogn: Søren Klarskov; Lyndby Sogn: Henry Andersen, Ugelstrup; Osted Sogn: Johannes Sejerskilde, Ostedgaard; Rye Sogn: Chr. Hansen, Maglehøjgaard, Jenslev; Sengeløse Sogn: O. Olsen, Torsholm; Snoldelev Sogn: O. P. Jakobsen, Svælgsgaard, Hastrup; Solrød Sogn: Sigurd Hansen, Beesagergaard, Solrød; Sonnerup Sogn: Sander Jakobsen; Svogerslev Sogn: Christen Olsen, Lynghøjgaard, Svogerslev; Sæby Sogn: Jens Christopher Nielsen, Møllergaard, K. Hyllinge Mark; Særløse Sogn: Jens Nielsen, Tolstrupgaard, Tolstrup; Vallensbæk Sogn: Svend Knudsen, Korsagergaard, Vallensbæk; Vor Frue Sogn: Hans Jacob Jørgensen, Skalstrup.

Salling og Fjends og Ginding Herreder.

Den 20. Oktober blev der ved et Møde paa Hotel „Royal“ i Skive oprettet en Lokalfdeling, som omfatter Herrederne i Salling samt Fjends og Gin-

ding Herreder, eller hele det Omraade, som ligger omkring Skive. Mødet blev ledet af Proprietær Chr. Østergaard, Bostrup Østergaard; Journalist Chr. Damm gav Oplysning om Foreningens Arbejde, og Kommunalærer N. P. Bjerregaard holdt Foredrag om Slægt og Gaard.

Til Bestyrelsen valgtes Proprietær Chr. Østergaard, Bostrup Østergaard (Formand), Jens Gudiksen, Oddense, Hans Søndergaard Pedersen, Norder Saugstrup; Kr. Lyby, Halborggaard pr. Skive, og Chr. Nielsen, Løjtegaard, Selde.

Arvet Skik er Lands Styrke

Paa Mødet i Skive holdt Kommunalærer Niels P. Bjerregaard i Skive et udmærket Foredrag, hvori han bl. a. sagde: Det er ganske naturligt, naar man hører Ordet Slægtsgaard, at spørge: Hvad er det? Selve Ordet lyder godt nok i vore Øren; vi kender baade Forled og Efterled. Det er gode Kendinge i vort danske Sprog. Naar man undersøger Ordet Slægt nærmere, ser Kenderne snart, at det tyder paa fremmed Oprindelse, og en Undersøgelse af Sagen viser da ogsaa, at det kommer fra Tyskland, hvor Ordet har samme Betydning som i Dansk, nemlig: Familie, Stamme, Egenkab. Selve Ordets Grundbetydning er saadan noget som velopdragen — af ædel Art. Paa gammelt dansk hed det Æt, og dette Ord er endnu bedre end Slægt. Sidste Ord i S sammensætningen: Gaard har Rod i vort eget Sprog. I Gammeldansk betød Ordet Gærde, Indhegning, og vi genkender denne Betydning i Ord som Aalegaard og Hønsegaard og Kaalgaard, selv om disse Ord efterhaanden har faaet en noget bredere Betydning end oprindelig. Men Ordet kan ogsaa betyde Bygninger med Jordtilliggende og i Handelssprog endda Bygninger, Jordtilliggende og Besætning. I Byerne er Gaard dels Bygninger, der indhegner en Plads, dels den af Bygningerne indhegnede Plads. Ordet har imidlertid faaet endnu en Betydning, en Skattebetydning om man vil; vi siger saaledes om en Ejendom, der har 1 Td. Hartkorn eller derover, at det er en Gaard. I Udstykningsdokumenterne fra Slutningen af det 18. Aarhundrede finder vi Ordene Helgaard og Halvgaard. I Ommersyssel havde en Helgaard 6 Tdr. Hartkorn og derover, en Halvgaard 4 Tdr. Hartkorn. Et andet Udtryk er Proprietærgaard. Paa Bornholm var det Benævnelser for Ejeren af en Frigaard, og her kommer vi Op-

rindelsen nærmest, thi Proprietær er opstaaet af det latinske Ord: Proprius, der betyder egen. Før 1850 betegnede Proprietærgaard det samme som en Hovedgaard, altsaa en større Gaard med frit Hartkorn. Bondegård er et mere stabilt Udtryk. Bønde er af nordisk Oprindelse og betyder: den, der bor; altsaa den, som Kone, Børn og fremmede Medhjælpere bor hos. Foruden Hovedgaarde kender vi ogsaa Herregaarde og Sædegaarde. Nu er Grænsen ogsaa her blevet flydende, men tidligere var Hovedgaarde og Herregaarde større Gaarde, hvorunder der var lagt Bøndergaarde, med ca. 200 Tdr. Hartkorn. En Sædegaard var ogsaa en Hovedgaard, og før 1660 havde den mindst 200 Tdr. Hartkorn liggende i Kreds om Gaarden; derudover kunde den have enkeltliggende Gaarde i Landsbyer, der laa længere borte; saadant Gods kaldtes Strøgods. Men Sædegaard betegner ogsaa, at en Adelsfamilie havde Sæde der. Sædegaarden skulde holdes sammen for Familiens Skyld, og derfor arvede den, der skulde føre Slægten videre paa Gaarden, mere end de andre; det, det gjaldt om, var at opretholde Slægtens Sæde, Stambuset.

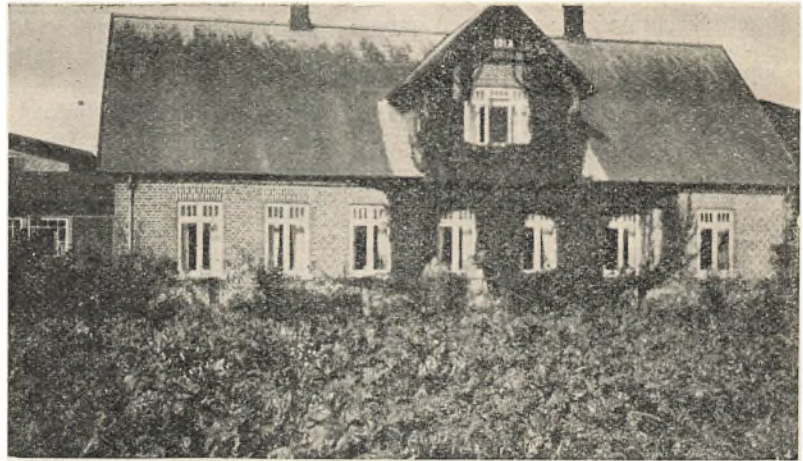
Efter de styrendes Mening har disse Slægtsgaarde haft en vis Betydning for Land og Rige; thi Ejerne af disse havde Ret til i Arvespørgsmaal at disponere paa anden Maade end andre dødelige. Iflg. Danske Lov af 15. April 1683, 5. Bog, 4. Kap., Art. 6, kunde Ejere af saadanne Gaarde lade den, der skulde overtage Slægtsgaarden, faa dobbelt Arv i Forhold til de andre Børn; ja, dette kunde endogsaa ske, hvis det var en Datter, der overtog Ejendommen. Og selv i 1848-erne var man af samme Mening, at Slægtsgaarde burde bevares. Efter Arveforordningen af 21. Maz 1845, Par. 27, har Sædegaardsejere Ret til at testamentere den, der overtager Gaarden, Halvdelen af sit Bo.

Ordet: Slægtsgaard, som vi umiddelbart forstaar som Betegnelse for en Gaard, der i flere Slægtled har været i samme Families Eje, har altsaa en Forløber i vort Sprog, nemlig Sædegaard.

Hvad gavnede saa disse Gaarde, siden man gjorde saa meget for at opretholde dem? Og hvorfra stammer den Skik, at en Ejendom helst skal blive i samme Slægts Eje?

Tager vi det sidste Spørgsmaal først, saa kan jeg oplyse, at dette, at Slægten helst skal beholde sin Ejendom, er kendt i Jødernes Historie allerede i en meget tidlig Tid, og den jødiske Lovgivning tog Hensyn dertil, idet den gjorde det svært at erhverve en anden Slægts Ejendom, ja, man kan egentlig sige, at den gjorde det umuligt. Det fremgaar tydeligt af 3. Mosebog, 25. Kapitel, Vers 13, at det, Lovgiverne frygtede, var de mange besiddelsesløse, da saadanne er en Fare for et lovordnet Samfund. I Feudalismens Europa kender vi det samme; vore

„Agersdal“ i Refshale, Maribo Landsogn —
tilhørende Marius Christensen.

gamle Sædegaarde eller Stamhuse er en Udløber af denne gamle jødiske Lovgivning. Og Formaalet var ogsaa det samme, at holde Ejendommen fast ved Slægten og at danne en fast Kærne i Befolkningslaget, der kunde være et bevarende Element, og som i Kraft af sin Ejendom vilde være interesseret i, at der ingen Omvæltninger fandt Sted. Thi Omvæltninger er altid farlige og kostbare for et Rige.

De gamle danske Slægtsgaardsejere maatte dog ikke være Hjemmefødninge; de skulde ud og se sig om; men de maatte aldrig blive for længe paa et Sted for ikke at blive rodløse. De skulde rejse ud som unge, mens Øjnene var unge og Sindet frisk, saa de kunde høste Udbytte af Rejsen; men saa snart de kom ind i Manddomsalderen, skulde de tage tilbage og bosætte sig paa Slægtsgaarden, hvor de under Hensyntagen til det gamle og nedarvede skulde omplante det, de havde lært derude, og som uden Skade og med Vinding kunde anvendes i Hjemstavn. Det, der kom udefra, maatte ikke bryde hverken Slægtens eller Hjemstavnens Tradition; thi saadanne er hellig Arv fra Fædrene, og det vilde være Helligbrøde at bryde dem.

Den første Grund, hvorfor Staterne var interesseret i at opretholde Slægtsgaardene, var vel nok fordi en større Gaard med mange Folk vilde danne Forbillede for mindre Ejendomme, især naar det gjaldt om at opretholde Sæd og Skik; thi gamle Traditioner blev altid opretholdt paa Slægtsgaardene. Vi behøver bare at se paa vort Land i Dag. Hvor mangfoldige gamle Traditioner har man ikke bevaret paa Landet, og hvor mange har man ikke kastet over Bord i Byerne.

At Riget var interesseret i at holde Hævd over Sæd og Skik, nedarvet fra vore Fædre, vidner den gamle Talemaade:

Arvet Skik er Lands Styrke.

Riget skulde dog ogsaa støttes paa anden Maa-

de. Og naar Stamherren til Slægtsgaarden drog til Hove for at melde sig til Tjeneste, saafremt det gjordes behov, saa gav han derigennem et godt Eksempel for mange andre, der derigennem fik Øje op for, at de ogsaa havde Pligter overfor Fædrelandet.

Slægtsgaardsejeren blev ogsaa sikker i hele sin Færd. Det at være Stamherre gav ikke alene Tiltro til eget Værd; han blev ikke belemret med det, vi kalder Mindreværddskomplekser, men optraadte i alle Livets Forhold som en Mand, der turde tage en Beslutning.

For at gaa over til vore nuværende Slægtsgaarde, saa kan en Egnens Ejere af Slægtsgaarde præge Egnen baade paa den ene og den anden Maade.

Vi har i vort Land mange prægtige Folkemaal eller Dialekter. Men nu og da farer den Idé i Ungdommen paa en Egn, at det er tarveligt at tale Egnens Maal, den maa hurtigst muligt over og tale Rigsmaal, og saa kan man høre disse unge tale et Kaudervælsk, der er grufult. Overfor en saadan Flyvegrille hos Ungdommen er en stærkt hjemstavnsbunden og hjemstavnstro Del af Befolkningen i høj Grad helsebringende. Det virker som en Spand koldt Vand over Hovedet paa saadanne Gøgeunger, for hvem det Sprog, deres Moder talte, ikke er godt nok, pludselig at høre Egnens betydende Mænd og Kvinder uden Blu og uden at blive set ned paa af andre betjene sig af Egnens Folkemaal.

Nu er det ogsaa saadan, at den Følelse, som vi kalder Fædrelandskærlighed, udvikles bedst og varer længst hos de Mennesker, der først har lært at holde af deres Hjemstavn; thi Fædrelandskærlighed er ligesom en Generalnævner, hvori de mange, der først og fremmest holder af deres Hjemstavn, ligesom samles til en større Enhed. Og derfor betyder det saa meget, at der paa hver Egn findes en Del Mennesker, der tro mod Eg-

nens Særpræg og Sprog med aabent Blik for den store Helhed har Hu og Evne til at stræbe frem imod at elske og værne vort Land.

Der kan nævnes endnu en Ting, hvor Slægtsgaardene kan være til Gavn, ja hvor Slægtsgaardene i Virkeligheden vil være den Traad, der sammenbinder Helheden. Jeg tænker her paa Slægtsforskningen.

Hvor mange af vore jævne Bonde- og Borgerfamilier kender noget til deres Slægt? Vi kender vore Bedsteforældre, og nogle har vel hørt Navnene paa vore Oldeforældre, men hvad de har taget sig til, hvad de har stridt og hvad de har lidt, hvilken Hæder, de har haft, og hvilke Sorger, de har baaret, det aner vi ikke; og dog er det netop det at vide Besked med vore Forfædre, der binder os stærkest til Slægten, der knytter os med de stærkeste Baand til en bestemt Egn, og det vil atter sige, at det gør os til bevidst danske Mænd og Kvinder, saa vi glæder os, naar det gaar vort Land godt, men sørger og faar Alvorsmaske paa, naar det gaar vort Land ilde.

Men ingen Sinde er det lettere at udgranske Slægtens Vej end den, hvor Slægten har været knyttet til en bestemt Ejendom gennem flere Generationer. Paa Slægtens Bosted samles Viden om Slægtens Enere, de enkelte Personer, og de, der drog ud derfra, vil lade Hjemmet tilflyde Meddelelser om deres Liv og Færd i Form af Breve, der kan give senere Slægter Besked om, hvad Vej Slægten er draget baade økonomisk og aandeligt, baade i Op- og Nedgangstider, baade i Sorg og Glæde. Derfor skal man gemme Breve, saaledes som man skal gemme alle Dokumenter og værdifulde Skrivelser.

Men, kan man spørge, er det da lutter lyse Sider ved at have en Slægtsgaard, at tilhøre Familier, der ejer saadanne Gaarde? Nej, det er det naturligvis ikke, selv om Lyssiderne er i Overtal. Og vi har da ogsaa for nylig lagt Mærke til, at en svensk Sædegaard, hvor den direkte Linje var uddød, blev overtaget af fjernere Slægtninge, der hver indbetalte et Beløb for at bevare Slægtsgaarden; og dette gjorde de naturligvis for at bevare Lyssiderne ved at eje den, for at værne Slægtens Historie.

Der er en enkelt Skyggeside, jeg ikke kan undlade at pege paa. Hvis en Slægtsgaardsejer faar for lidt Udsyn, bliver, hvad vi kalder en rigtig Hjemmefødning, da løber han Fare for at komme til at skille sig ud fra andre, ja at han tilsidst ender med at blive negativ, baade som Medlem af sin Hjemstavn og sit Fædreland.

Slægtsgaardsbevægelsen er i sin Rod sund; det er nødvendigt for vort Folks og vort Lands Fremtid at faa saa mange som muligt bundet til deres

Hjemstavn som Jordejere, faa den Skare, der er besiddelsesløse, gjort saa lille som mulig for at mindske Klassehadet og Faren for voldelige Omvæltninger.

Jeg tror, at det ikke er nok at samle Slægtsgaardene alene. Vi maa prøve, om vi kan binde Husmænd og Parcelejere til deres Fødehjem paa samme Maade som med Slægtsgaardene; først da bliver den store Mængde af vort Folk sundt, faar en positiv Indstilling overfor Folk og Fædreland. Gid Slægtsgaardsbevægelsen maatte ende med det; thi det er jo det dybe Ønske for Tiden i enhver alvorlig Danskers Bryst, at saa mange af vort Folk som muligt med Ildhu vil arbejde for Landets Bevarelse og Fremgang.

Bomærker og Segl m. m.

Der findes omkring paa vore gamle Slægtsgaardene mange flere Ting, som har historisk og kulturel Interesse, end Ejerne i al Almindelighed tænker sig. Man kender Tingene, ser dem maaske endda jævnlige og regner derfor ikke med, at de har større Betydning. Saaledes findes der mange Steder gamle Møbler, solide Egetræborde, Stole med Læderbetræk, Kister og Skabe, smukke Mahognimøbler, Billeder og Fotografier af Gaardene og Mennesker, der har levet der, gamle Dokumenter og Skriftstykker, for slet ikke at tale om gammelt Sølvtøj.

Alle disse Minder fra Forfædrene maa man værne om. Sælg det ikke, selv om der bliver budt meget mere for Tingene, end man synes, de er værd. Lad dem blive paa Gaarden, lad dem fortælle Børnene og Børnebørnene om dem, der gik forud, og anskaf selv, efter Raad og Evne, Ting, som kan have blivende Værdi.

Blandt de Ting, der findes paa Gaardene, er ogsaa Bomærker og Segl. Begge Dele kan fortæl-

le os ikke saa lidt om Forfædrene og deres Tanker og Gerning. Saaledes findes der paa Jens Jensens Gaard i Sode ved Haderslev, som har været i Slægten i over 500 Aar, sandsynligvis endda helt tilbage til Vikingetiden, foranstaaende Bømærke.

Bømærket findes paa en Ring, som er et Par Hundrede Aar gammel, og man ved, at den blev lavet efter en anden Ring, som var endnu nogle Aarhundreder ældre. Utvivlsomt gaar Mærket endnu længere tilbage, helt til den Tid, da Runerne var de eneste Skrifttegn, vore Forfædre var kendt med. Bogstaverne — N I — og Soed er tilføjet senere. Der har været to Niels Jensen i Slægten, den første i Midten af det 18. Aarhundrede, og den anden er den nuværende Ejers Far. Det er nok den første, som har tilføjet Bogstaverne og Stedets Navn, da han fornyede Ringen for omved 200 Aar siden. Soed kaldtes Byen nemlig omved 1700. Men Tegnet i Midten er meget ældre. Jens Jensen mener, at det kan være Runetegn eller Sammenstilling deraf. Efter Sigende skal Tegnene betyde: „Der, hvor Vejene skilles“. Og der er meget, der taler for, at dette er rigtigt. Men der, hvor Vejene skilles i Sode, laa i den tidlige Middelalder, maaske endda endnu før, Høvdingegaarden Uppærkær, som maaske er Slægtens Stamgaard; omend dette ikke kan bevises.

Bømærket benyttes til Segl, men Jens Jensen har desuden et andet gammelt Segl, som dog ikke gaar saa langt tilbage:

Det er meget smukt og viser Landmandens Redskaber og saa Navnet paa Gaardens Ejer: J J. Den første, man kender af dette Navn, er Jens Jobsen (eller Jutsen), som havde den omved 1500, og hvis Stamfader ejede Langmose og blev adlet 1430. Det er dog sandsynligvis fremstillet paa Foranledning af Jens Jensen, som blev født 1828 og senere ejede Gaarden. Men hvad skal det afbrækkede Træ betyde? For det har sikkert en Betydning.

Der kan iøvrigt fortælles meget om Jens Jensens Gaard, og vi skal adskillige Gange komme tilbage hertil. Nu vil vi gerne bede alle, der har gamle Ting, om at bevare disse paa Slægtsgaarden, men lade os faa Meddelelse herom, da vi gerne vil have Kendskab dertil og faa Fotografier deraf samt eventuelt undersøge Tingene.

Skovgaard i Styding

Forpagter Jens Skau, Nygaard, Øster Lindet, som har foretaget en Del Undersøgelser paa Landsarkivet i Aabenraa, giver følgende Beskrivelse af sin Fædrenegaard „Skovgaard“ i Styding og Slægten derpaa, som gennem 200 Aar har skabt en virkelig god sønderjysk Gaard og et godt Samlingssted for Slægten:

Den første, jeg finder, er Las Nissen. Han benævnes Gaardmand i Styding, hvor han besidder en Fæstegaard. Død før 1745. Gift med Kjesten Lassens, der er død efter 1745. Ifølge Contributions-Register for Gram Herred svarer han 1743 28 Skilling i maanedlig Afgift eller 7 Rigsdaler aarligt. Gaarden ligger da i Byen, som var ret karakteristisk bygget omkring en ret stor aaben Plads, i hvis Midte Bystævnet blev holdt.

Den næste er Nis Christensen, en Svigersøn, født i Nørby, Hoptrup Sogn, døbt 12. 12. 1720 og død den 21. 3. 1797 i Styding. Gift 1746 med Ann Lasdatter af Styding; hun døde ca. 1760. Iflg. Kontrakt overtager han Ejendommen 1745 imod at udrede til sin Svoger Nis Lassen en Gang for alle i Fader- og Moderarv 24 Rigsdaler, et Skrin, en Bibel og i rede Penge 800 Mark, hvoraf de 400 foreløbig bliver staaende i Gaarden. Endvidere skal han udrede den i Kontrakten beskrevne Aftægt til Svigermoderen Kjesten Lassen. I 1748 betaler han iflg. Contributions Register 1 Rigsdaler 7½ Skilling maanedlig eller 13 Rigsdaler 42 Sk. i aarlig Afgift.

Mathias Madsen overtager Ejendommen, en halv kongelig Fæstegaard, iflg. Overtagelses- og Aftægtskontrakt af 26. 9. 1769 af sin Svigerfader Nis Christensen, imod at han betaler til sin Svoger Christian Nissen 1400 Mark lybsk i 2 Terminer, nemlig den første med 600 Mark til Voldborgdag 1770 og den anden og sidste med 800 Mark saa snart Christian Nissen har fyldt sit 18. Aar. Ingen Renter. Desuden skal Christian Nissen have en forsvarelig Seng til 100 Mark. Og der skal ligeledes svares fuld Aftægt til Svigerfaderen. Efter mundtlig Overlevering skal Gaarden være brændt omkring 1783. Udstykningen var da i Gang her i Landsdelen, og det er derfor naturligt, at han flytter ud. Gaarden bygges omved 1500 Meter fra Byen, op imod de til Byen hørende Skove. Derfra kommer Navnet „Skovgaard“. Den bygges som en 3-længet Gaard med en Kørselsport, hvortil senere føjes en 4. Længe. Bedstefader har fortalt, at de

kunde løbe langs Mønningen hele Gaarden rundt, selv om det kneb noget med at komme omkring Skorstenene. Mathias Madsen optager flere Laan, som vel delvis har været til Bygninger og til Jordkøb. Af Panteprotokollen fremgaar det, at han 1783 optager et Laan paa 400 Rigsdaler af Peter Ollufsen Schmidt i Maugstrup. Den 14. Maj 1787 optager han yderligere et Laan paa 200 Rigsdaler, og den 9. December 1790 optager han et Laan paa 560 Specie Thaler hos Ober- og Landgerichts Advokat Thomas Adolph Boysen i Haderslev. Den 11. December samme Aar betaler han Laanet tilbage til Peter Ollufsen Schmidt.

Den 18. Februar 1795 overtager Sønnen Mads Larsen (Mathiesen) Gaarden Skovgaard, som nu er blevet en hel kongelig Fæstegaard, for en Sum af 933 Rigsdaler og 16 Skilling Slesvig Holstens Courant, som betales næst følgende 1. Maj med 433 Rdl. og 16 Sk. og de sidste 500 Rdl. 1. Maj 1796. Desuden skal han forsørge 2 yngre Brødre, Laurits og Lars Mathiesen, med deres forsvarlige Opdræt i Hensende til Klæder, Føde og Skolegang indtil deres Konfirmation og det fyldte 18. Aar. Til Nis Christensen skal han yde den i Kontrakten af 26. 9. 1769 tilskrevne Aftægt, og ligeledes skal han yde Forældrene et i Kontrakten nærmere specificeret Aftægt. Efter Auktionsprotokol af 15. 6. 1805 køber Mads Mathiesen en Halvgaard og $\frac{1}{4}$ kongelig Gaard i Styding af Nis Petersen. Af den halve Gaard sælger han med Rentekamrets Bevilling af 18. Jan. 1806 til Laurits Jørgensen, Toragerlykke, 7 Tdr. $2\frac{9}{10}$ Skp. i Kvantitet og 2 Tdr. $21\frac{1}{10}$ Skp. i Bonitet. Resten af Halvgaarden ligesom Resten af den $\frac{1}{4}$ Gaards Jorder, som Mads Mathiesen endnu besidder, er 44 Tdr. $1\frac{15}{10}$ Skp. i Kvantitet og 10 Tdr. $2\frac{11}{16}$ Skp. i Bonitet. Desuden ejer han en Ejendomsparcel i Styding Dam. Af hans egen Gaard sælger han med Rentekamrets Bevilling af 18. 1. 1806 til Søren Nielsen i Jægerup et Stykke, som kaldes Sortvad; til Jens Jacobsen i Styding sælger han Aalingslykke, inklusive Roostelmaj og Skiddenskiift. Derefter ejer Mads Mathiesen af sit Gaardland endnu 86 Tdr. $2\frac{9}{16}$ Skp. i Kvantitet og 20 Tdr. $13\frac{1}{16}$ Skp. i Bonitet, som altsammen efter den nye Sætnings Fuldbyrkelse er Ejendom. Desuden ejer Mads Mathiesen endnu Nis Petersens Jorder, som han købte. Af disse er efter Kontrakt af 21. 2. 1807 Sønderskoven bleven solgt til Mathias Musmann.

Ifølge Kontrakt af 1. 2. 1832 erhvervede Hans Madsen Skau Ejendommen af sin Fader. Den var da 107 Tdr. i Kvantitet og 28 Tdr. i Bonitet; desuden en Parcel i Styding Dam paa 4 Tdr. 5 Skp. i Kvantitet. Køberen udreder 1600 Rdl. Hamborger Courant eller 2560 Rigsbankdaler Sølv Mønt. Paa Gaarden indprotokolleres en Gæld af 1300

Rdl. Courant eller 2080 Rigsbankdaler Sølv Mønt. Til Broderen Mathias Madsen Skau i Over Jersdal betales 100 Rdl. Courant eller 160 Rbd. Sølv Mønt, og til Søsteren Kiesten Maria Skau 200 Rdl. Courant eller 320 Rbd. Sølv; heraf bliver 100 Rdl. staaende i Gaarden til 1834 og Resten til 1836, alt uden Renter, imod at Søsteren faar Føde, Klæder og i Sygdomstilfælde den fornødne Pleje og Opvartning. Naar hun forlader Gaarden, som sker efter hendes egen Behag, udleveres hende af Gaardbesidderen en forsvarlig Seng med alt Tilbehør, hendes Moders Dragkiste, 4 med Læder betrukne Stole, et Spejl, en Spinderok, $\frac{1}{2}$ Dusin Tekopper og lige saa mange Fajance- eller Stentallerkener. Endvidere ydes til Faderen Mads Mathiesens den i Kontrakten specificerede Aftægt.

Nis Hansen Skau overtager Ejendommen efter Overladelses- og Aftægtskontrakt af 2. 9. 1870 med Tiltrædelse 1. Maj samme Aar. Gaarden har samme Størrelse som 1832. Han betaler til hver af Brødrene Hans Skau og Niels Skau 4800 Daler prøjsisk Courant. Summen skal betales med et halvt Aars Varsel, dog ikke før deres fyldte 25. Aar. Pengene skal staa uden Renter til denne Tid, men Brødrene maa derfor have deres Ophold og Underhold paa Gaarden. Til Forældrene ydes en i Kontrakten beskrevet Aftægt. Den 8. 7. 1870 blev Nis Hansen Skau gift med Mette Sofie Schultz fra Brabæk. Brylluppet blev holdt i en nybygget og dengang meget stor Kornlade, som lige var blevet færdig; den staaer endnu paa Gaarden, solid og stærk med sit Straatag. Nis Skau var en nøjsom og meget solid Bonde; han drev sin Gaard godt, uden at forøge dens Areal. Efter 4 Aars Ægteskab dør hans Hustru fra 2 Drengene, hvoraf den ene dør den 14. 10. 1873.

Den anden Søn, Hans Skau, forpagter Gaarden 1897 og overtager den som Ejendom i Foraaet 1903; han driver den stadig med Energi og Dygtighed. Der blev bygget til paa Staldene, Laden bliver forlænget, Stuchuset bliver moderniseret og faar paabygget Kviste til begge Sider. En større Hestestald bygges ved Vejen, noget uden for den øvrige Byggeplan. Gaarden ligger paa et Hjørne eller i en spids Vinkel, hvor Vejene mødes baade fra Styding og Hammelev. I Aaret 1903 købes Borgmesterskoven af den tyske Borgmester Chemnitz i Haderslev. Der købes en Mark, kaldet Faaragerlykke, paa 4 Tdr., Toften bliver forlænget med en Mark paa 3 ha, fra Hammelev Kjær, der støder op til den, og desuden købes nogle Engarealer fra Hindemaj og Stydingdam. Gaardens Areal er nu 102 Hektar veldrænet, merglet Jord i god Kultur. Skoven er velplejet og med meget Træ, godt afvandet og med fortrinlig Opvækst.

Jens Skau.